

Bronnen

- A.J. van der Aa, 'Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden', deel 13, Gorinchem 1851.
- W. Blaeu, 'Zeelandia Comitatus', Amsterdam 1635-1638.
- L. van Driel en A. Steketee, 'Zeeuwse plaatsnamen', Vlissingen 1995.
- M. Gargon, 'Walcherse Arkadia' I en II, Leiden 1715-1717.
- J. Simons, 'Walcheren, wat anders', Vlissingen 2005.
- J. Simons, 'Walcheren, wat anders 2', Vlissingen 2007.
- J. Simons, 'Klaver Vier; wijkkrant voor Paauwenburg' (diverse artikelen), Vlissingen 2007-2008.

- M. Smallegange, 'Nieuwe Cronyk van Zeeland', Middelburg 1696.
- N. Visscher en Z. Roman, 'Atlas van Zeeland', Amsterdam/Middelburg 1655.
- Zeeuws Archief:
 - Archief Daniël Radermacher, inv.nr. 38.
 - Archief Familie Van Reigersberg-Versluys, inv.nr. 71.
 - Archief Familie Schorer, inv.nrs. 73 en 408.
 - Verzameling Verheye van Citters, inv.nr. 138.
 - Kadastrale plans 1832, Koudekerke (op internet te vinden op de website www.wat-waswaar.nl).
- Mondelinge overleveringen van de in het dankwoord genoemde personen.

Tot Oefening en Ontspanning

Een korte geschiedenis van de Middelburgse schietvereniging

In het bondscafé Pax Intransibus, op de hoek van de Langevielesingel en de (Oude) Koudekerkseweg, waarover in *De Wete* van april jl. werd geschreven, werd op 25 november 1912 de Middelburgse schietvereniging Tot Oefening en Ontspanning opgericht. De vereniging was gevestigd op 't Zand in de gemeente Koudekerke. Het eerste bestuur bestond uit voorzitter L.A. Tange, secretaris L. van de Vaate, penningmeester J. Bosch en de baancommissarissen A. Groenenberg, C. de Jonge, J.A. de Priester en G. de Voogd. Ereleden van de vereniging waren C.M.J.

Gernler, eigenaar van Pax Intransibus, en P.A. de Rey, beheerder van de garnizoensschietbaan. Deze baan was gelegen aan de Westhavendijk in Middelburg, ongeveer waar nu de oprit tot de Algemene Begraafplaats is. Gernler had een bijzondere regel voor de leden van de schietvereniging. Wie iets gebruikte, mocht via de voordeur van zijn café naar binnen, wie niets wilde hebben moest via de achterdeur.

Inleggeld

Het inleggeld werd vastgesteld op 50 cent en de contributie bedroeg 37½ cent. Na

een maand waren er al 25 leden. Voor het opstellen van de reglementen werd een reglementenboekje voor tien cent gekocht van de schietvereniging uit Grijpskerke. Tot juni 1913 zijn de geweren waarschijnlijk van wapenhandelaar De Jager uit Middelburg in bruikleen geweest. Deze firma leverde op 29 december 1913 een geweer voor *f* 127,50 en twee geweren voor *f* 260,-. Eerder dat jaar werd aan de artillerie-inrichting De Hembrug tien gulden betaald als waarborgsom voor de geweren.

De baanhuur bedroeg in 1913 vijf gulden per kwartaal. Het jaar 1913 werd afgesloten met een batig saldo van *f* 37,15½. De vereniging had toen dertig leden.

De schietvereniging was aangesloten bij de landelijke Koninklijke Nederlandsche Vereeniging van Scherpschutters en de vereniging voor de vrijwillige beoefening van wapenhandel Pro Patria.

Tijdens Pasen en op tweede kerstdag werden onderlinge wedstrijden gehouden. Op de eerste dag van augustus was er een wedstrijd met de schietvereniging uit Grijpskerke.

Andere vooroorlogse schietverenigingen op Walcheren waren, voor zover viel na te gaan, gevestigd in Biggekerke (Nut en Genoegen, opgericht in 1898), Domburg (opgericht in 1905), Grijpskerke, Vlissingen (Pro Patria, schietbaan vliegveld Vlissingen) en Vrouwenpolder.

Eigen accommodatie?

Al in 1924 overwoog het bestuur om een eigen accommodatie te bouwen. Omdat de kosten te hoog waren, gingen de plannen niet door. Dit onderwerp zou nog vaker tijdens vergaderingen ter sprake komen, maar de vereniging beschikte nooit over

voldoende financiële middelen om de plannen te realiseren. In 1922 was de zaalhuur voor café Pax Intransibus *f* 8,50 per kwartaal. De vereniging verhuisde in het jaar erna naar het verenigingsgebouw in de Kerksteeg op 't Zand. Beheerder A. Groenenberg rekende namelijk maar *f* 4,55 per kwartaal. Dit gebouw behoorde bij de in 1914 gebouwde kerk aan de Kerkstraat. In de Kerksteeg zou, met uitzondering van de Tweede Wereldoorlog, tot midden 1960 worden geschoten. Toen werd de accommodatie aan de Kerksteeg te onveilig, en bovendien dreigde sloop van het gebouw dat inmiddels eigendom van de gemeente Middelburg was. De schutters vonden een nieuw onderdak in het gebouw van de buurtvereniging Nieuw-Middelburg aan de Nassaulaan.

In 1971 werd een betere locatie gevonden in de Kloveniersdoelen. Het betrekken van die schietbaan was aanleiding tot wijziging van de naam Tot Oefening en Ontspanning in schietvereniging De Kloveniers.

Wapens en munitie

Bij deelname aan wedstrijden was het voor de Tweede Wereldoorlog gebruikelijk dat de wapens met de daarbij behorende munitie per bode vervoerd werden naar de plaats van de wedstrijd. Enerzijds was dat het gevolg van de veelal gebrekkige vervoersmogelijkheden van de deelnemers, maar anderzijds was ook de wetgeving in die jaren op dat gebied nog aanzienlijk soepeler dan nu.

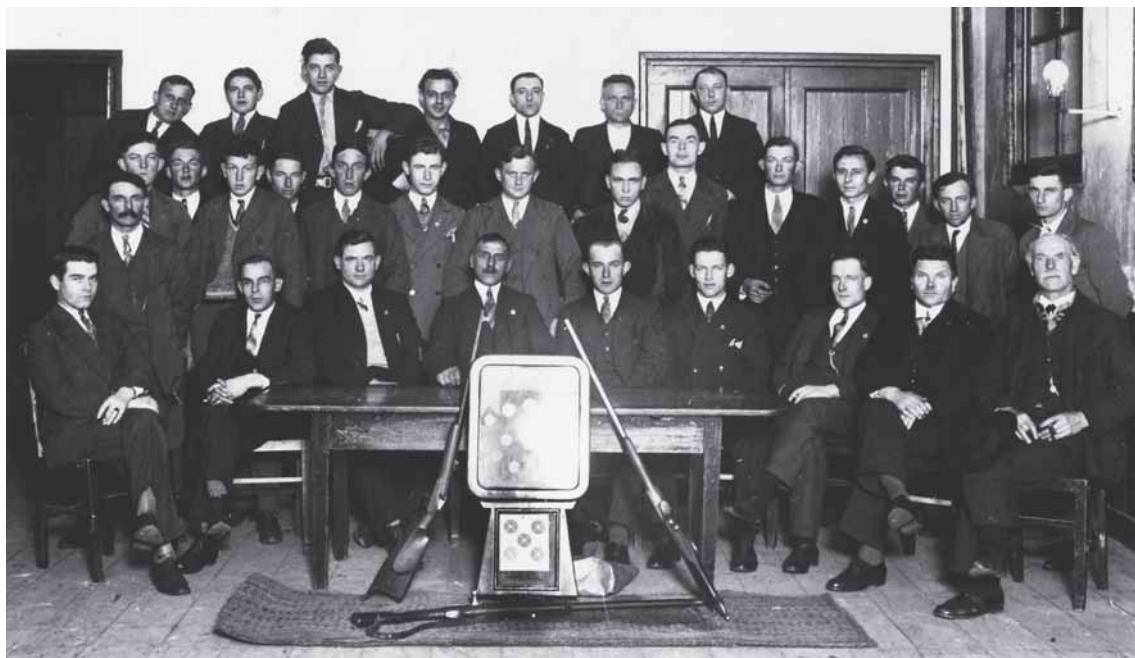
Al voor de Duitse bezetting moesten de wapens en de munitie worden ingeleverd bij de gemeente Koudekerke. Alle eigendommen van de vereniging (ook de militaire wapens) werden van Koudekerke naar de gemeente Sint Laurens gebracht. Daar-

na verdwenen de wapens. Ze zijn nooit meer teruggevonden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog mochten de leden van de schietvereniging hun hobby vanzelfsprekend niet uitoefenen van de bezetter. Pas op maandag 21 januari 1952 werd Tot Oefening en Ontspanning weer nieuw leven ingeblazen. Wapenhan-

Ondertussen is er dan al enige jaren geen sprake meer van het 'om niet' beschikbaar stellen van militaire schietbanen. Defensie geeft nu ook geen wapens en munitie meer weg aan verenigingen.

Thans zijn het lidmaatschap van een schietvereniging en bezit, vervoer en opslag van wapens aan zeer strenge regels

delaar C. de Jonge jr. stelde de schutters gratis geweren ter beschikking. Omstreeks 1965 kreeg de schietvereniging op basis van het Weerbaarheidvoorschrift van het departement van Defensie twee militaire Garand-geweren in bruikleen. De daarbij behorende munitie werd ook gratis verstrekt. Aanvankelijk werd geschoten op de garnizoensschietbaan aan de Sloedam. Toen deze baan gesloten werd, werden de schietoefeningen die iedere zaterdag werden gehouden, verplaatst naar schietbaan Kijk in de Pot in Bergen op Zoom. Later verhuisden de schutters naar Ossendrecht.

Schietvereniging Tot Oefening en Ontspanning, Kerksteeg 5, 't Zand, 1952. (collectie J.H. Wigard)

gebonden die omschreven zijn in de Wet wapens en munitie. Leek het vóór de Tweede Wereldoorlog en vlak daarna of het schieten in verenigingsverband door de overheid gestimuleerd werd, anno 2008 lijkt het wel of de overheid dit tijdverdrijf ziet als een criminele bezigheid.

Jan H. Wigard